

Ungdomsfængslet i Danmark.

Herunder nogle Oplysninger om den hittidige Behandling af unge mandlige Forbedringshusfanger.

Ved ERIK KAMPMANN,
Direktør for Fængselsvæsenet.

NÆRVÆRENDE Artikel indeholder dels en Redegørelse for det kommende Ungdomsfængsel, saaledes som dette af et af Justitsministeren nedsat Udvalg er foreslaaet oprettet til Gennemførelsen af de i *Borgerlig Straffelov af 15. April 1930* indeholdte Bestemmelser, dels i Sammenhæng dermed nogle Oplysninger om den Behandling, der hidtil i de danske Fængsler har været bragt til Anvendelse overfor unge mandlige Strafaforsonere¹⁾, herunder særlig Forbedringshusfanger, samt i det hele om Ungdomsfængslets historiske Baggrund.

I. Ifølge *Straffeloven af 1866* var den kriminelle Lavaldersgrænse 10 Aar; ved *Straffelovstillægget af 1. April 1905* forhøjedes den til 14 Aar, og ved *Straffeloven af 1930* er den yderligere forhøjet til 15 Aar.

For Børn mellem 10 og 15 Aar foreskrev *Straffeloven af 1866*, at Straf normalt kun skulde anvendes, naar det drejede sig om særlig grove Forbrydelser, medens man iøvrigt, naar Forholdene og Omstændighederne gjorde det antageligt, at det paagældende Barn ved andre Foranstaltninger kunde rettes og forbedres, bemyndigede Justitsministeriet til at frafalde Paataale.

¹⁾ Naar de kvindelige her forbigaas, skyldes det, at der paa Grund af deres overordentlig ringe Antal ikke har kunnet være Tale om nogen egentlig Særbehandling af unge Kvindefanger.

Ved Straffelovstillægget af 1905, der fremkom samtidig med Loven af 14. April 1905 om Behandling af forbryderiske og forsømte Børn og unge Personer, gaves nærmere Regler for Adgangen til at frafalde Paatale, idet dette Institut knyttedes nøje sammen med hele den nye Værgeraadsinstitution. Straffelovstillæggets § 15 er senest ændret ved *Loven af 22. December 1928*, der bemyndiger Statsadvokaten til at lade Paatale bortfalde med Hensyn til Lovovertrædelser begaaede af Personer mellem 14 og 18 Aar, naar det skønnes, at Straffen ikke vil overstige en lavere Grad af Strafarbejde. Paataleundladelsen sker paa Betingelse af Værgeraadsforsorg eller Anbringelse under andre betryggende Forhold og i et efter Tilfældets Beskaffenhed fastsat Aaremaal, der kan strække sig indtil det fyldte 21. Aar, under passende Tilsyn.

Endvidere skal i denne Forbindelse nævnes Reglen i *Straffeloven af 1866 § 37*, hvorefter Straffen for Personer mellem 15 og 18 Aar nedsættes efter Omstændighederne indtil det Halve, og hvorefter den højeste Straf overfor Personer i den nævnte Alder er 8 Aars Tugthus.

Endelig bemærkes, at Straffelovstillægget af 1905 ogsaa indførte Adgangen til Anvendelse af betinget Dom, nemlig naar en Straffedom ikke lyder paa anden Straf end Bøder, Fængsel eller Tvangsarbejde. Den betingede Domfældelse er ganske vist et Institut, der ogsaa omfatter Voksne, men frembyder dog utvivlsomt særlig Interesse overfor Unge.

I den nye *Straffelov af 1930* er som nævnt den kriminelle Lavalder forhøjet fra 14 til 15 Aar (§ 15), og Adgangen til betingelsesvis at lade Paatale bortfalde for Lovovertrædelser begaaede af Personer mellem 15 og 18 Aar er opretholdt og udvidet, idet den nu bestaaende Begrænsning med Hensyn til Straffens Størrelse (»naar det skønnes, at Straffen ikke vil overstige en lavere Grad af Strafarbejde«) bortfalder. Endelig er Adgangen til Anvendelse af betingede Domme udvidet (§ 56), idet Straffens Fuldbyrdelse kan

udsættes i alle Tilfælde, hvor en Straffedom ikke lyder paa højere Straf end Bøde, Hæfte i 2 Aar eller Fængsel¹⁾ i 1 Aar. Men af endnu større Betydning i Relation til de unge er dog Bestemmelsen om, at den dømte i den i Dommen fastsatte Prøvetid, der mindst er 2 Aar højst 5 Aar, eller en Del af denne normalt sættes under et i Dommen nærmere bestemt Tilsyn, »medmindre dette efter Omstændighederne skønnes ikke at være formaalstjenligt«. Herved aabnes Adgang til Gennemførelse (efter engelsk og amerikansk Forbillede) af et egentligt Probationssystem, der naturligvis har sin største Betydning overfor unge. Dette skal jeg imidlertid ikke i nærværende Forbindelse komme nærmere ind paa, da de paagældende unge jo netop ikke kommer under Fængselsvæsenets Varetegt.

II. Det næste Spørgsmaal, der rejser sig, er følgende: Hvor anbringes de unge Fanger under det nuværende System, og hvilke Regler gælder der for deres Behandling?

a. Fanger, der skal afsone Fængsel (Fængsel paa sædvanlig Fangekost eller simpelt Fængsel), hensættes i de almindelige *kommunale Arresthuse*, hvor der ikke er fastsat særlige Regler for deres Behandling. Ganske vist fastsloges det allerede ved *Kancelli Plakat af 11. Maj 1818*, at Forbrydere under den kriminelle Lavalder skal holdes afsondrede fra ældre, grove og fordærvede Forbrydere, ligesom det bestemtes, at de skal holdes »reenlige«, og at der skal gives dem Lejlighed til at forskaffe sig fornøden Bevægelse. Omend denne Plakat direkte kun vedrører Varetegtfanger, er det deri udtalte Princip om Isolation af de unge Fanger af Fængselsvæsenets Overbestyrelse dog altid forlangt overholdt ogsaa med Hensyn til Strafafsonere. I Loven af 12. Juni 1922 om Værgeraadsoversorg m. v. § 77 foreskrives i Samklang hermed, at Personer under 18 Aar ikke maa

¹⁾ Strafarbejde bortfalder efter Straffeloven af 1930, der kun har een kvalificeret Form for Frihedsstraf, nemlig »Fængsel«.

arbringes sammen med Fanger over denne Alder, men ogsaa denne Bestemmelse angaar formelt kun Varetægtsfanger.

b. Hvad Behandlingen af unge Strafarbejsfanger i Statens Straffeanstalter angaar, bemærkes: Fra 1859 til 1913 hensattes alle unge Forbedringshusfanger i Vridsløselille Straffeanstalt og efter 1913 i den samme Aar ibrugtagne Nyborg Straffeanstalt. Unge Tugthusfanger hensattes i Horsens Straffeanstalt.

1. Allerede ved *Justitsministeriets Skrivelse af 24. December 1861* til Inspektøren for Vridsløselille Straffanstalt blev der givet en almindelig Bemyndigelse til for Fanger under 15 Aar, der i Henhold til Fr. af 26. Marts 1841 § 12 og 11. April 1840 §§ 26 og 28¹⁾ idømmes Forbedringshusarbejde for Brandstiftelse og Tyveri, at foretage saadanne Lempelser i Straffens Afsoning, som efter Omstændighederne maatte findes passende, dog saaledes, at saadanne Fanger i hvert Fald holdes afsondrede om Natten, i Spiseliden og under Forberedelsen til Skolen. I Henhold hertil har saadanne unge Fanger, idet Bestemmelsen er anset gældende ogsaa efter Ikrafttrædelsen af Straffeloven af 1866, arbejdet i Fællesskab i Fængslets Køkkenhave indenfor Ringmuren og nydt Undervisning i Fællesskab i en særlig Skole.

Ogsaa paa andre Fanger end saadanne, som er dømte for Brandstiftelse og Tyveri, blev denne Behandling i Tidens

¹⁾ Fr. af 1841 taler om Hensættelse af Barn mellem 10 og 15 Aar paa en kortere eller længere Tid i en Straffeanstalt, »hvor der bliver at drage vedbørlig Omsorg for et saadant Barns Opdragelse og Forbedring«. I Fr. af 1840 peges særlig paa, at der med Hensyn til Spørgsmaalet om Anvendelse af Fængselsstraf skal tages »særdeles Hensyn til, om der paa Stedet haves et Fængsel, hvor Barnet ei alene kan være befriet for skadelig Samqvem med Andre, men ogsaa have passende Beskæftigelse og være under tilbørligt Tilsyn«. I samme Fr. udtales med Hensyn til unge Mennesker mellem 15 og 18 Aar, at der skal drages Omsorg for at give dem passende Beskæftigelse i Fængslet.

Lob bragt til Anvendelse, og i Praxis udviklede det sig meget snart til, at *alle* Fanger under 15 Aar, uanset for hvilken Forbrydelse de var inddømte, behandlede paa den beskrevne Maade.

Ifølge Beretningerne om Straffeanstalterne har der indtil 31. Marts 1900 været behandlet paa denne Maade ialt 73 Fanger under 15 Aar. Det ses endvidere, at der den 31. Marts 1896 i Vridsløselille Straffeanstalt endnu hensad 1 Fange under 15 Aar, der imidlertid blev løsladt i Løbet af Beretningsaaet. Siden er ikke indsat nogen Fange under 15 Aar.

Ogsaa paa unge Fanger *over* 15 Aar er undtagelsesvis samme Behandling bragt til Anvendelse, med Ministeriets Billigelse for hver enkelt Fanges Vedkommende, naar der paa Grund af de paagældendes aandelige eller legemlige Uudviklethed fandtes at være Fare for, at Ensomheden kunde hæmme og skade deres Udvikling. Behandlingen har været ganske som de unge Fangers under 15 Aar, idet de har arbejdet og gaaet i Skole sammen med disse; men i Henseende til Beregningen af Straffetiden blev disse Fanger betragtede som Fællesfanger og fik altsaa ikke den samme Celletidsafkortning (Straffelovens § 13), som blev Drengene under 15 Aar til Del uanset deres Særbehandling — en iøjnespringende Uretfærdighed.

Af Straffeanstalternes Beretninger fremgaar, at der indtil den 31. Marts 1900 har været behandlet 88 Fanger over 15 Aar sammen med Drengene under 15 Aar, — samt at der i Perioden fra 1900—15, da den sidste »unge« Fange løslodes fra Vridsløselille Straffeanstalt, har været anvendt Særbehandling overfor 54 Fanger over 15 Aar. Det samlede Antal bliver herefter 142. Enkelte af disse Fanger har været over 18 Aar gamle. Antallet af indsatte Fanger i Alderen fra 15 til 18 Aar i Vridsløselille Straffeanstalt i Perioden 1900—15 var ialt 244, hvoraf fremgaar, at det kun har været muligt at undergive et forholdsvis ringe Antal (54) af samtlige indsatte unge Fanger den omtalte Særbehandling.

De unge Fangers Behandling i Vridsløselilles Straffeanstalt var særlig betroet vedkommende Overlærer og for at belyse Behandlingsprincipperne skal jeg anføre følgende Uddrag af Straffeanstaltens Beretninger fra Perioden nærmest efter Straffeloven af 1866.

I Femaarsberetningen for 1863—68 meddeles bl. a. følgende:

»I sidste Beretning meddeltes, at Ministeriet havde troet at burde gjøre en Afvigelse i Henseende til den strænge Afsondring med Fanger under 15 Aar, som i Henhold til Fr. af 26. Marts 1841 indsattes til Undervisning og Forbedring, hvorefter saadanne Børn kun afsondredes om Natten, i Spisetiden og under Forberedelse til Skolen, hvorimod de vare i Fællesskab under Arbejdet, i Skolen og Gaarden. Man har i dette Tidsrum forøget sin Opmærksomhed paa Behandlingen af disse unge Fanger, idet man, forsaavidt de vanskelige Forhold tillade det, har stræbt efter at tilvejebringe en virkelig Opdragelse, da man maatte formene, at Aarsagen til det tidlige Fald i Regelen maatte søges deri, at den tidligere Opdragelse havde været forsømt eller mangelfuld. Disse Fanger blive nu om Sommeren sysselsatte i den fri Luft med at behandle et temmelig stort Stykke Jord, som ligger mellem Anstaltens Bygninger og dens Ringmur. De dyrke her de til Anstaltens Økonomi fornødne Haveurter og ere stedse under Tilsyn af en Betjent, der tidligere har været Gartner. Om Sommeren og saalænge Veirliget tillader det, er det dette Arbejde, som der fornemmelig lægges Vægt paa, mindre derimod paa Undervisningen, som imidlertid ikke ganske bortfalder, men foretages hver Dag. Om Vinteren er det omvendt. Da er det Undervisningen saavel i Religion som i Læsning, Regning, Skrivning, Geografi og Historie, der nærmest haves for Øje, hvorimod den Tid, som bliver tilovers herfra, anvendes til smaa Træarbejder, hvortil Fængslet ogsaa tilbyder Lejlighed. En tredie Undervisning er den i Gymnastik, der baade bidrager til en gavnlig legemlig Udvikling, hjælper til at disciplinere Børnene og bringer en vis Appel ind i hele Opdragelsen. To Gange aarlig afholdes Examinen, som Anstaltens Funktionærer opfordres til at bivaane, og ved denne Lejlighed gives der de af Børnene, der særlig have vist Flid og god Opførsel, en lille Belønning. Det er nærmest Anstaltens Overlærer, der fører Tilsyn med denne Opdragelse.

Denne Behandling gælder som sagt kun Fanger imellem 10—15 Aar. Den bliver imidlertid ogsaa, med Ministeriets Billigelse for hver Enkelts Vedkommende, Straffanger imellem 15 og 18 Aar, som efter den nye Straffelov endnu ikke tillægges fuld Til-

regnelighed, til Del, naar de ere aandelig forsømte og saa lidet udviklede i legemlig Henseende, at der er Frygt for, at Ensomheden og det indespærrede Liv maatte kunne hæmme og skade Udviklingen.»

I samme Beretning udtaler Overlæreren ¹⁾:

Det er mig en Fornøjelse at erklære, at jeg efter de foreløbig indvundne Erfaringer, har al mulig Grund til at anse den i denne Retning skete Forandring for et væsentligt Fremskridt. Vistnok har den yngre Fangeafdeling altid her i Fængslet været Genstand for en fortrinsvis omhyggelig afpasset Behandling, og vistnok har ogsaa tidligere Fællesskab baade ved Arbejde og Undervisning hertil været anvendt, men Vanskeligheden ved indenfor en Fængselsmur at tilvejebringe et virkeligt Opdragelsessystem — et saadant, som tilsigter noget Mere og Bedre end en blot theoretisk Uddannelse og ydre Dressur — har været trykkende følt. Først nu derimod er det lykkedes at bringe en hidtil savnet Friskhed og principmæssig Sikkerhed ind i dette Forhold. Ved alle forstandige Midler, der staae til Fængslets Raadighed, stræbes der ved den nu fulgte Opdragelsesplan hen til at styrke og udvikle de unge Fanger baade i moralsk, aandelig og legemlig Henseende. Deres Sundhed vedligeholdes ved Arbejde i fri Luft, saalænge Aarstiden tillader det, og om Vinteren ved Gymnastikøvelser; de nyde daglig Undervisning i Religion, Skrivning, Regning, Fædrelandshistorie og Geografi, vækkes saameget som muligt til Selvtænkning, ansøres til Flid og Kappelyst og holdes fremfor Alt til Sandhedskærlighed, streng Lydighed og Orden. At paavise det allerede vundne Udbytte af den nu benyttede Opdragelsesplan, er jeg vel ikke istand til, men jeg tør dog udtale som min fulde Overbevisning, at den alt har vist sig saa velgørende og hensigtsstemmende, at der er al Anledning til at troe, at den vil bære gode Frugter.«

I de senere Beretninger finder man stadig tilsvarende Oplysninger og Udtalelser om Behandlingen af unge Fanger. Kun en enkelt af disse skal jeg endnu citere, idet den tyder paa, at Overlæreren har faaet visse Betæneligheder ved den milde Behandlingsform overfor Personer mellem 15 og 18 Aar. Han skriver herom i Beretningen for 1873—78:

»Skjøndt det maa erkendes, at denne Behandling af saadanne unge, endnu barnlige Fanger, ogsaa i det heromhandlede Tidsrum

¹⁾ Overlæreren paa det paagældende Tidspunkt var Digteren H. V. Kaalund.

har vist sig fortrinlig skikket ikke blot i Almindelighed til at fremme deres legemlige Udvikling, men ogsaa i Reglen til at udvikle deres Evner og styrke deres Moralitet, maa det dog paa den anden Side tilstaas, at Straffen for dem har været saa let at bære, at de fleste af dem næppe synes at have følt den. Faren for at de, der som oftest komme hertil fra usle Forhold, kunne faa Fængslet mere kjært, end det er ønskeligt, ligger saa nær, at her i hvert Tilfælde forekommer mig at være Opfordring til at være yderst forsigtig ved Valget af de Individder mellem 15 og 18 Aars Alderen, som indrømmes Optagelse i denne Afdeling.»

2. Efter Nyborg Straffeanstalts Ibrugtagelse i 1913 afleveres alle unge Forbedringshusfanger oprindelig indtil 23 Aar (senere forhøjet indtil 25 Aar) til denne Anstalt. Om Principperne for Behandlingen af de unge Fanger i Nyborg Straffeanstalt maa jeg henvise til de derom i kgl. Anordning af 28. Maj 1913 fastsatte Regler, idet jeg dog for at belyse det bag ved Behandlingen liggende Synspunkt skal anføre følgende Udtalelse af Nyborg Straffeanstalts Grundlægger, Fængselsdirektør *Fussing*:

»Ligesom Opdragelsesvæsenets Slutsten bør være Opdragelsesanstalten med den »lukkede Afdeling«, saaledes bør Fængselsvæsenets Begyndelsesstadium for den unge Lovovertræder være et Opdragelsesfængsel eller — som det ofte kaldes — et Ungdomsfængsel, som Staten administrerer, hvor den Unges Behandling er indrettet med Opdragelse som Formaal, og hvor han derfor kan blive saa længe, som dette Formaal kræver, uden at han for Resten af sit Liv skal belempres med de Ulemper, der knytter sig til en Dom, som lyder paa »Forbedringshusarbejde«. Dette, at Opdragelsesforsorgen og Fængselsvæsenet saaledes nærmer sig hinanden, og at Grænsen mellem dem ikke længer er saa skarp som tidligere, det er i Overensstemmelse med Udviklingen i andre Lande. De amerikanske Reformatories, de engelske Borstal-institutes, de tyske Jugendgefängnisse og de franske Kolonier for unge Lovovertrædere er saaledes forskellige Navne for det, som ovenfor er kaldt Fængselsvæsenets Begyndelsesstadium. Og indenfor Fængselsvæsenet gaar Udviklingen ud paa en Specialisering, en Tredeling af Anstalterne, der kortelig kan betegnes ved Udtrykene »Opdragelsesfængsel«, »Straffængsel« og »Forvaringsfængsel«. Det første for de Unge, som trænger til Opdragelse. »Straffængslet« for de yngre eller ældre Forbrydere, som trænger til en Advarsel eller Afskrækkelse, og »Forvaringsfængslet« overfor visse farlige

Forbrydere og defekte Individder, som stadig misbruger Friheden væsentligst til Fortræd for dem selv. Det er en af vor kommende Straffelovs vigtigste Opgaver paa rette Maade at udforme denne Tredeling indenfor de penitentiære Anstalter, og en saadan Udformning vil med Hensyn til Tredelingens første og navnlig dens sidste Led kræve Reformen af det bestaaende.

Naar det siges, at der navnlig kræves en Reform med Hensyn til Tredelingens sidste Led, sigtes der til, at der allerede — ved Oprettelsen af Nyborg Straffeanstalt — er gennemført en Reform med Hensyn til det første Led, Opdragelses- eller Ungdomsfængslet, og det er en Reform, saa vidt gaaende, som der overhovedet er muligt at foretage under den nugældende Straffelov.

3. Nyborg Straffeanstalt er Ungdomsfængslets Forløber, men Tanken om et saadant særligt Fængsel for unge er af langt ældre Dato.

Allerede i 1865 forud for Vedtagelsen af Straffeloven af 1866 tog daværende Kriminalretsassessor, senere Højesteretsjustitiarius *C. Nyholm* i Tidsskrift for Retsvæsen Ordet for Oprettelsen af særlige Fængsler for unge, idet han udtaler: »Det maa af Hensyn til Sagens Vigtighed i Loven udtrykkelig udtales, at Børn og unge Mennesker under 18 eller 20 Aar ikke bliver hensat i egentlige Straffeanstalter, men derimod i et særskilt Fængsel, at undergive en væsentlig opdragende Behandling«. Imidlertid kom der, som det vil vides, ikke i Straffeloven af 1866 nogen Bestemmelse om særlige Fængsler for unge Forbrydere.

Det første officielle Forslag om et Særfængsel for unge findes i Kommissionsbetænkningen af 1895 angaaende Statens Tilsyn med Børneopdragelsen, idet Professor *Carl Torp* som Bilag til denne Betænkning udarbejdede et selvstændigt Forslag til »Lov om Straffene for unge Forbrydere«. Professor Torps Forslag angaaende særlige Fængsler for unge gaar i Hovedtrækkene ud paa følgende:

For strafbare Handlinger begaaede af Personer mellem 15 og 18 Aar kan følgende Straffe idømmes: Bøde, Fængsel, Strafarbejde samt for Mandspersoner Rottingslag. Fængsel idømmes ikke paa kortere Tid end 1 Maaned og ikke over 1 Aar. De Fængslede undergives moralsk og religiøse Paa-

virkning samt tvinges til Arbejde og modtager mindst 6 Timers Undervisning om Ugen. Fængsel udstaaes i særlige dertil indrettede Fængsler eller Fængselsafdelinger. Af saadanne indrettes 1 for Sjælland, 1 for Fyen, 1 for Lolland-Falster, 1 for Bornholm og 2 for Jylland. Af Omkostningerne ved disses Tilvejebringelse og Indretning afholdes Halvdelen af Staten, medens den anden Halvdel udredes af de paagældende Amtskommuner og Købstæder i Forening.

Strafarbejde udstaaes, forsaavidt den skyldige ved Dommens Afsigelse ikke er fyldt 18 Aar, af Mandspersoner i en ved Straffeanstalten paa Vridsløselille Mark indrettet særlig Afdeling. De deri indsatte Fanger holdes bestemt afsondrede fra andre Fanger og beskæftiges, navnlig indtil de er fyldt 21 Aar, saavidt muligt i fri Luft. Straffen udstaaes, bortset fra den første Periode, i Fællesskab i Hold paa ikke over 6—8 Fanger under stadigt Opsyn og med Afsondring om Natten, under Maaltiderne og i Fritiden. Efter Udstaaelsen af en Del af Straffen, i Almindelighed henholdsvis en Tredjedel og to Tredjedele, kan de paagældende enten overflyttes til en Opdragelsesanstalt af strengere Art eller be-naades betingelsesvis.

Professor Torps Forslag gennemførtes som bekendt ikke, men det er sikkert ikke uden Forbindelse med dette Forslag, naar den daværende Inspektør paa Vridsløselille Straffeanstalt *F. Ammitzbøll* i 1900 efter Anmodning af Overinspektionen for Fængselsvæsenet fremsatte et detailleret udarbejdet Forslag om Indretning af en særlig Afdeling ved Vridsløselille Straffeanstalt for unge Mandspersoner. Afdelingen var beregnet til at rumme indtil 40 Fanger og var tænkt anbragt paa et Jordstykke ved Vridsløselille Straffeanstalt, hvor der var tilstrækkelig Anledning til Friluftsarbejde for de unge. Afdelingen var bygningsmæssig opdelt i 4 Underafdelinger, hver beregnet til 10 Fanger, saaledes at det var muligt at holde disse Hold fuldstændig adskilt fra hverandre. — Forberedelserne til Gennemførelse af denne Plan var ret vidt fremskredne, idet der foreligger

et fuldstændigt udarbejdet Lovudkast med i flere Henseender interessante Motiver, som det dog vilde føre for vidt her at komme ind paa.

De 3 Straffelovsudkast af 1912, 1917 og 1923 indeholder alle Forslag om Særfængsler for unge. I Kommissionsforslaget af 1912 indeholdes dels en Bestemmelse om, at Anstaltens Styrelse kan tilstede Personer, der ved Straffens Begyndelse ikke er fyldt 21 Aar, at være i Fællesskab ved Friluftsarbejde, Husgerning, Gudstjeneste og Undervisning, dels en Bestemmelse om, at der overfor en Person, der ikke er fyldt 21 Aar, og som ellers vilde være at dømme til Straf-arbejde ikke over 3 Aar, i Stedet kan anvendes Arbejdsfængsel, der udstaaes »i en særlig for unge Personer beregnet Anstalt eller Anstaltsafdeling«. I det Udkast til kgl. Anordning om Fuldbgyrdelse af Frihedsstraffe, der ledsager Kommissionsbetænkningen, fastsættes bl. a., at Personer under 21 Aar, der er dømt til Arbejdsfængsel i 3 Maanedes eller derover, skal udstaa Straffen i en for unge Personer beregnet Anstalt eller Anstaltsafdeling, og med Hensyn til Straf-arbejde overfor saadanne Personer udtales det, at der skal gives udvidet Undervisning, at de skal oplæres i et Haandværk, hvorved de efter Løsladelsen kan tjene deres Ud-kommende, og endelig at der skal gives dem Friluftsarbejde. Saavel for Arbejdsfængsel som for Strafarbejde hjemles Ad-gang til Løsladelse paa Prøve, naar $\frac{2}{3}$ af Straffetiden er gaaet, dog mindst 9 Maaneders Arbejdsfængsel eller 1 Aars Strafarbejde.

I Professor Torps Straffelovsudkast af 1917 er Strafarbejde som bekendt bortfaldet og erstattet med Ar-bejdsfængsel. Personer under 18 Aar skal og Personer mellem 18 og 23 Aar bør regelmæssig udstaa Straffen i en særlig for unge beregnet Anstalt. Det ejendommelige i Torps Udkast i Modsætning til Udkastet af 1912 er Bestemmelsen om, at den saakaldte Fængselsret kan *forlænge* den idømte Strafs Varighed med indtil det Halve, dog ikke med mere end 1 Aar ad Gangen og ikke udover det fyldte 30. Aar. Betingelsen herfor er, at Anstaltens Ledelse skønner, at

Straffen ikke har haft den tilsigtede Virkning og derefter 6 Uger før Straffetidens Udløb forelægger Spørgsmaalet om Straffens Forlængelse for den fornævnte Fængselsret.

Som det vil ses, er der i Professor Torps Udkast for første Gang en Tilnærmelse til en Straf af ubestemt Varighed, afpasset efter Straffens individuelle Virkning, men utvivlsomt under en lidet heldig Form, som Fængselsvæsenet kun har Grund til at være taknemmelig over ikke er blevet gennemført. I Kommissions-Udkastet af 1923 tages derimod Skridtet fuldtud, idet Dommen herefter kun lyder paa Ungdomsfængsel indenfor Lovens Rammer. Da dette Udkast ialt væsentligt danner Grundlaget for de i Borgerlig Straffelov af 1930 optagne Regler skal jeg herom henvise til det følgende.

4. Ifølge § 41, Stk. 1 i Straffeloven af 1930 bliver Straf af Ungdomsfængsel at bringe til Anvendelse overfor Personer mellem 15 og 21 Aar, der gør sig skyldige til Straf af Fængsel for en Forbrydelse, der maa anses som Udslag af forbryderske Tilbøjeligheder eller af Hang til Leddiggang eller til at søge slet Selskab, saafremt Retten finder, at varige opdragende og uddannende Foranstaltninger vil være formaalstjenlige.

Ifølge samme Paragrafs 2. Stk. udstaas Ungdomsfængsel i en særlig dertil bestemt Anstalt eller for Kvinders Vedkommende Anstaltsafdeling, der tilhører Staten eller dog staar under dens Styre.

Den til Ungdomsfængsel dømte kan, jfr. Straffelovens § 42, holdes tilbage i dette i indtil 3 Aar, undtagelsesvis 4 Aar, nemlig naar en paa Prøve løsladt Person genindsættes efter at have overtraadt de for Løsladelsen foreskrevne Vilkaar. Naar 1 Aar er forløbet efter Indsættelsen, afgør Fængselsnævnet¹⁾ efter Indstilling fra Fængslets Styrelse, om Fangen

¹⁾ Ifølge Lov om Ikrafttræden af Borgerlig Straffelov m. m. af 15. April 1930 § 12 bestaar Fængselsnævnet af en Dommer som Formand, Direktøren for Fængselsvæsenet, en i Psykiatri uddannet Læge og en eller flere Personer, som deltager i Forsorgsarbejdet for unge Personer eller for løsladte Fanger.

skal løslades. Besluttet Straffens Fortsættelse, optages Spørgsmaalet paany ved Udgangen af det følgende Aar.

Naar Fangen løslades, forbliver han i et af Fængselsnævnet fastsat Tidsrum under et af Nævnet anordnet Tilsyn. Tilsynstiden kan normalt ikke strække sig udover 4 Aar fra Indsættelsen i Ungdomsfængsel.

Med Hensyn til Behandlingen af de i Ungdomsfængsel indsatte bestemmer Straffelovens § 43, Stk. 2, at der ved Fuldbyrdsen skal lægges særlig Vægt paa Fangens aandelige og legemlige Udvikling gennem Undervisning, Legemsøvelser og Udførelse af Friluftsarbejde samt paa hans Uddannelse til et Erhverv, hvorved han efter Løsladelsen kan ernære sig. I samme Paragrafs 3. Stk. hjemles der Adgang til at overføre en Fange, der findes at have en daarlig Indflydelse paa de andre Fanger eller iøvrigt at være uegnet til Behandling sammen med disse, til en fra det øvrige Ungdomsfængsel adskilt Fængselsafdeling. — De nærmere Regler om Behandlingen i Ungdomsfængslet fastsættes ved kgl. Anordning (§ 43, Stk. 1 og § 49).

Endelig skal anføres, at Straf af Ungdomsfængsel ikke medfører Tab af borgerlige Rettigheder (Straffelovens § 78, Stk. 1).

Under 18. Juni 1930 blev der af Justitsministeren nedsat et Udvalg med den Opgave at fremkomme med Forslag om Tilvejebringelse af det i de fornævnte Bestemmelser omhandlede Ungdomsfængsel og de hermed i Forbindelse staaende Foranstaltninger. Dette Udvalg har under 8. September 1931 afgivet Betænkning til Justitsministeren, indeholdende Forslag til Oprettelse af et Ungdomsfængsel paa Hovedgaarden »Søbysøgaard« ved Nr. Søby Station paa Fyen.

Det fremgaar af Betænkningen, at Udvalget har bestaaet af følgende Medlemmer: Rigsadvokat Goll, Landsretspræsident Haack, Fængselsinspektør Cai Jensen, Direktør for Fængselsvæsenet Kampmann, Kontorchef Lucas, Overinspektør for Opdragelseshjemmene Skjerbæk og Kontorchef

Weibüll. Allerede i Marts 1931 afgav Udvalget en foreløbig Betænkning til Justitsministeren med Indstilling om, at Hovedgaarden »Søbysøgaard« paa Fyen (ca. 15 km Syd for Odense) søgtes erhvervet til Indretning af Ungdomsfængslet. Ved Valget af denne Ejendom har bl. a. følgende Betragtninger været raadende: »Søbysøgaard« har en meget smuk Beliggenhed ved en ret stor Sø, der paa Ejendommens ene Side danner et godt Isolationsbælte overfor Omverdenen. I Søen er der Mulighed for Badning, ligesom der er et godt Fiskeri i den. Jordtilliggendet udgør ialt ca. 209 ha, hvoraf Have og Park ca. 8 ha, og rummer — foruden Ager — ret betydelige Mose- og Engstrækninger. Bygningerne bestaar dels af en meget anseelig, treløjet Hovedbygning (fredet i Klasse B), dels af forskellige Avlsbygninger. Købesummen for Ejendommen har andraget 352.000 Kr.

Udvalget har ment, at Ungdomsfængslet burde have en central Beliggenhed i Landet, idet man derved letter dels Afleveringen af Fangerne til Anstalten dels Vedligeholdelsen af Forbindelsen mellem Anstaltens Funktionærer og de paa Prøve løsladte. Den centrale Beliggenhed gør det endvidere lettere at tiltrække gode Kræfter blandt Personalet, ligesom det vil være muligt fra Odense at faa fornøden honorarlønnet Medhjælp paa Omraader, hvor man ikke mener at burde ansætte fast Personale. Som Led i Udfyldningen af Fangernes Fritid lægger Udvalget megen Vægt paa Foredrag, Lysbilleder, Musik m. v., og ogsaa i saa Henseende frembyder Odenses Nærhed betydelige Fordele.

Belingelserne for Friluftsarbejde er særlig gunstige paa »Søbysøgaard«, idet der er gode Muligheder for Fangernes Sysselsættelse og Oplæring saavel ved Landbrugsarbejde som — særlig — ved Gartneri, hvortil yderligere kommer Tørvegravning, Pilekultur og Rørskær.

Der har endvidere i Udvalget været Enighed om at foretrække en allerede eksisterende Landejendom med paa-staaende Bygninger, idet man har lagt stor Vægt paa, at den nye Institution faar et saa lidet anstaltsmæssigt Præg

som muligt. Ved at indpasse Nybygningerne i den bestaaende Bebyggelse mener man at kunne skabe en Helhed, hvor det bliver den ældre Bebyggelse, der kommer til at give Ungdomsfængslet sit Hovedpræg.

Med Hensyn til de for Behandlingen i Ungdomsfængslet tilgrundliggende Principer henvises i Betænkningen dels til det af Straffelovskommissionen af 1917 udarbejdede Straffelovsudkast (1923), dels til den af en norsk Komité i Februar 1930 afgiven Indstilling om »innretning av en arbeidsskole på Bredtveit for unge lovovertredere«.

I Motiverne til Straffelovskommissionens Lovudkast fremhæves, at det har været en afgørende Forudsætning for at gaa med til Ungdomsfængselsstraffens ubestemte Varighed (»indenfor de ved Loven fastsatte Grænser at forsøge Straffens Varighed gjort afhængig af dens individuelle Virkning«), »at Ungdomsfængslet, omend af Navn et Fængsel, dog føres ud i Livet mere i Skikkelse af en Opdragelsesanstalt end af et sædvanligt Fængsel — hvoraf bl. a. følger, at denne Foranstaltnings Alvor og Følelighed som Straf mere maa søges i dens relative Langvarighed end i en snæver Frihedsberøvelse. Kommissionen er klar over, at de heromhandlede Aldersklasser er de i kriminalistisk Henseende allervanskeligste, idet de afgiver det forholdsvis betydeligste Rekrut-Kontingent af straffede Personer og rummer mange allerede forhærdede Forbrydere, og idet alle disse Personer, naar de er over 18 Aar, er naaede udover den for opdragende Indflydelse lettest tilgængelige Alder Ungdomsfængsel er i Overensstemmelse hermed bestemt for Forbrydere der omend unge dog er kommet saa vidt ind paa Forbryderbanen, at de maa betegnes som begyndende Professions- og Vaneforbrydere. Det er efter Kommissionens Mening af yderste Vigtighed, at Samfundet overfor saadanne Forbrydere, netop medens de endnu er ganske unge og sjæleligt og legemligt modtagelige for Udvikling, ved gunstig Indflydelse søge at nyttiggøre dem for Samfundet og dets Liv, medens de uden en saadan Paavirkning uhjælpelig vil synke ned i

de farligste og samfundsfjendtligste Vaneforbryderes Lag
Kommissionen gaar ud fra som givet, at der ved Opførelsen og Indretningen af Ungdomsfængsel vil blive draget Omsorg for, at det bliver sundt og godt beliggende ved Sø eller Strand med tilstrækkeligt Jordtilliggendet, saaledes at Havedyrkning og Agerbrug foruden forskelligt Slags Haandværk kan indgaa i de Arbejder, der læres og drives under Fængslets Ledelse. Kommissionen skal ikke undlade indtrængende at anbefale, at der saa snart som muligt maa blive taget fat paa at indrette et Ungdomsfængsel efter de angivne Grundsætninger.«

Det af Ungdomsfængsels-Udvalget udarbejde Forslag til Ungdomsfængslets Indretning omfatter følgende Nybygninger: 1) En Modtagelses- og Sygeafdeling med Værksteder og Bolig for en Afdelingsleder, 2) En lukket Afdeling (Isolationsafdeling), 3) 2 almindelige Afdelinger, 4) 2 Udgangsafdelinger samt 5) En Køkkenbygning (med Kedelhus).

Normalt anbringes enhver Fange ved sin Indsættelse i *Modtagelsesafdelingen*, hvor Opholdets Varighed afhænger af Omstændighederne i hvert enkelt Tilfælde. Formaalet med denne Afdeling er dels, at den nyindsatte Fange skal gøre sig fortrolig med Systemet, dels at give Anstaltens Personale Lejlighed til at lære Fangens Personlighed og Anlæg at kende, saaledes at man paa Grundlag heraf kan træffe Bestemmelse med Hensyn til Valg af Arbejde m. v. for den paagældende. Til Afdelingen hører dels et Værkstedsløkkale dels et Opholdsløkkale, som tillige tænkes anvendt til Undervisningsbrug, herunder Husflidsarbejde. Iøvrigt er der Enkeltceller til hver Fange, saaledes at Afdelingens Indretning giver Mulighed for en modificeret Enrumshandling.

Isolationsafdelingen er beregnet til at huse de Fanger, der skønnes at have en daarlig Indflydelse paa de andre Fanger eller iøvrigt findes at være uegnede til Behandling sammen med disse (Straffelovens § 43, Stk. 3). Der kan herefter blive Spørgsmaal om Overførelse af Fanger til denne Af-

deling, dels straks ved Straffetidens Begyndelse, dels paa et senere Stadium af Straffetiden. Normalt skulde en Fange overgaa direkte fra Modtagelsesafdelingen til den almindelige Afdeling, men selvfølgelig maa man regne med Undtagelsestilfælde, hvor Fangens hele Personlighed er af en saadan Karakter, at det vil være betænkeligt straks at prøve ham i den almindelige, forholdsvis frie Afdeling. Den her omhandlede Afdeling repræsenterer efter Udvalgets Opfattelse et overordentlig vigtigt Led i hele Ungdomsfængslet.

Hver af *de almindelige Afdelinger* er beregnet til at kunne huse 30 Fanger med et Soverum til hver Fange. Disse Soverum er tillige beregnede til at kunne tjene til Ophold for Fangen i de Tider paa Dagen, hvor Ophold i Enrum tillades f. Eks. til Brevskrivning, Læsning og lign. I hver af Afdelingerne findes dernæst en større Spise- og Opholdsstue, hvor Maaltiderne indtages i Fællesskab, 2 mindre Fælleslokaler beregnet til Husflid og anden fælles Fritidssysselsettelse samt Læsning og endelig Rum for Lærer og Opsyn.

I hver af *Udgangsafdelingerne* bliver Plads til 8 Fanger med hver sit Soverum samt en fælles Opholds- og Spisestue. Disse Afdelingers Formaal er at være et Overgangsled til Friheden efter Løsladelsen. Man tænker sig, at der her skal gives Fangerne en saa stor Frihed, som det er muligt at give indenfor Anstaltens Rammer, hvilket bl. a. har fundet Udtryk ved deres Placering frit paa Terrænet og uden Indhegning. Endvidere har man anset det for hensigtsmæssigt at indrette disse Afdelinger sammen med en Bolig for en gift Mester, der under frie Former skal føre Tilsynet med Fangerne.

Efter Forslaget er det Hensigten at placere Bygningerne — bortset fra Udgangsafdelingerne — saaledes, at der dannes en stor rektangulær Gaardsplads (ca. 50×75 m), idet Bygningerne indbyrdes forbindes med en Mur eller anden solid Indhegning i passende Højde. Paa den saaledes indhegnede Plads vil Fangerne kunne bevæge sig relativt frit, og der vil være gunstige Betingelser for Friluftsgymnastik og Idræt.

Med Hensyn til de bestaaende Bygninger gaar Forslaget ud paa følgende: *Hovedbygningen* udnyttes til at tjene et 3-dobbelt Formaal — Undervisning, Administration og Boliger — idet der her indrettes Forsamlingssal, som skal tjene som Foredrags-, Kirke- og Gymnastiksal, endvidere 3 Skolelokaler med Biblioteksrum og Lærerværelse og endelig Administrationskontorer og Funktionærboliger. Yderligere Funktionærboliger tilvejebringes ved Omdannelse af Forpagterboligen. Og *Værksteder* tilvejebringes ved Ombygning af en Del af Avlsbygningerne.

Saafernt Udvalgets Project gennemføres i den foreliggende Skikkelse vil der i Ungdomsfængslet blive Plads til ialt 104 Fanger.

Om Personalet ved det kommende Ungdomsfængsel fremhæver Bekenkningen, at dets Kvalitet er af afgørende Betydning for Opgavens Løsning, hvorfor der ogsaa maa ydes saadanne økonomiske Vilkaar, at man sikrer sig Tilgang af første Klasses Kræfter. Ogsaa et forholdsvis talrigt Personale er nødvendigt. »Det personlige Samvær mellem Funktionærerne og Fangerne skal omfatte ikke alene Arbejdstiden, men ogsaa i stor Udstrækning Fangernes Fritid. Fritiden er erfaringsmæssigt den farligste, og den maa derfor udfyldes paa bedst mulige Maade bl. a. med lettere Skolearbejde, Læsning, Husflid, Havearbejde, Pasning af Dyr (som f. Eks. Duer, Kaniner), Brætspil, Gymnastik, Idræt, Sang og Musik, og i alt dette skal Funktionærerne saavidt muligt være Deltagere og Vejledere. Som Følge heraf kan Personalet ved Ungdomsfængslet ikke paaregne en tilsvarende Begrænsning af Arbejdstiden som ved de almindelige Fængsler. Ansættelse af egentligt Opsynspersonale bør saavidt muligt undgaas, idet man regner med, at det fagligt uddannede Personale i vidt Omfang tillige besorger Opsynet med Fangerne.« Blandt de af Udvalget nævnte Funktionærer findes ogsaa en *Oldfrue*, idet man har ment, at et saadant kvindeligt Element vilde kunne have en gavnlig Indflydelse paa hele Behandlingsmaadens Karakter.

Allerede i de ovennævnte Motiver til Straffelovskommissionens Forslag fremhævedes, at Forbilledet for Ungdomsfængslets Udformning var *det engelske »Borstal-System«*. Og det er derfor i god Samklang hermed, naar Udvalget har tilvejebragt og ladet aftrykke som Bilag til Betænkningen en fra England indhentet Redegørelse angaaende Borstalbehandlings ledende Principper. Af andre Bilag følger med Betænkningen — foruden Overslag fra Arkitekt og Ingeniør — Kort over »Søbysøgaard«s Tilliggende og Situationsplan visende saavel de bestaaende som de projekterede Bygningers Beliggenhed.

Den foreliggende Betænkning betegner sig som Betænkning I. De mere detaillerede Regler om Behandlingen i Ungdomsfængslet, herunder Udkast til den foran omtalte Anordning angaaende Fuldbyrkelse af Ungdomsfængsel, vil fremkomme i en senere Betænkning.

Desværre synes *Udsigterne til Gennemførelsen* af det foreliggende Forslag — i al Fald i sin fulde Skikkelse — paa Grund af den herskende økonomiske Krise ikke at være gunstige. I Ikrafttrædelseslovens § 10, Stk. 2, indeholdes en Bestemmelse om, at Ungdomsfængsel, indtil den til Udstaaelsen af Ungdomsfængsel særlig bestemte Anstalt er tilvejebragt, udstaaes »i en dertil bestemt særlig Afdeling i det almindelige Fængsel«. Af Udtalelser under Straffelovens Behandling i Rigsdagen fremgaar, at man i denne Forbindelse navnlig har tænkt paa Nyborg Straffeanstalt, og det er da sandsynligt, at Ungdomsfængslet herhjemme kommer til at begynde paa den Maade, at der i en Fløj af Nyborg Straffeanstalt indrettes en Isolations- og Modtagelsesafdeling, og at Fangerne først paa et senere Tidspunkt udstationeres i de Lokalteter, som det foreløbig maatte lykkes at tilvejebringe paa »Søbysøgaard«. Som midlertidig Foranstaltning vil Hovedbygningen uden Ombygning kunne afgive fornødne Skole- og Værkstedslokaler for en mindre Fangeafdeling. Det bemærkes i denne Forbindelse, at et Hold

unge Fanger fra Nyborg Straffeanstalt i hele Sommeren 1931 har været udstationerede paa »Søbysøgaard« under meget frie Forhold og udrettet et betydeligt Arbejde, særlig ved Oprydning i Parken og Haven, der begge var meget stærkt forsømt.
